

Aan de voorzitter van de Vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Prinsessegracht 21
Postbus 123
2501 CC Den Haag
t (070) 312 21 21
f (070) 312 21 00
e-mail: graaf@hbo-raad.nl

Doorkiesnummer
0703122161
Datum
19 maart 2012
Ons kenmerk
12.1772.dir.bs
Onderwerp
Prestatieafspraken hoger
onderwijs

Geachte voorzitter,

Op 8 maart jl. heeft u besloten tot een algemeen overleg over de prestatieafspraken in het hoger onderwijs. Recent is dit agendapunt opgenomen in het plenaire debat over de staat van het hoger onderwijs dat a.s. donderdag 22 maart zal plaatsvinden. Zoals bekend hebben wij staatssecretaris Zijlstra op 5 maart 2012 schriftelijk geïnformeerd over ons standpunt over het door de staatssecretaris vastgestelde beoordelingskader. U heeft onze brief in afschrift ontvangen. In aanvulling hierop willen wij graag nog het volgende onder uw aandacht brengen.

De kwaliteitslat moet omhoog...

Wellicht is bij sommigen het beeld ontstaan dat hogescholen niet bereid zijn stevige inspanningen te leveren in het verlengde van het hoofdlijnenakkoord. Het tegendeel is waar. De hogescholen willen hun verantwoordelijkheid nadrukkelijk nemen met als *eerste prioriteit* de kwaliteit van en het studiesucces in het hoger beroepsonderwijs. De lat moet omhoog, zoals ook van uw kant meermalen terecht is gesteld. Onze kritiek op het beoordelingskader van staatssecretaris Zijlstra is gestoeld op de overtuiging, zoals recent bevestigd door alle hogescholen, dat dit kader juist onvoldoende focus heeft op deze topprioriteit.

...waarbij helaas is besloten tot een fikse toename van de lastendruk....

In onze brief van 5 maart jl. aan de staatssecretaris hebben wij gewezen op de aanzienlijke administratieve lastendruk van zijn beoordelingskader. De afgelopen periode is van verschillende zijden gesteld dat het hiermee wel mee zou vallen. Wij delen die mening geenszins. Immers, het beoordelingskader is veelomvattend en roept op om een veelheid van informatie aan te reiken. Die zal dan ook daadwerkelijk worden aangeleverd om elk risico te voorkomen dat onvoldoende informatie tot een negatief oordeel zou kunnen leiden.

Daarom heeft de HBO-raad er voor gekozen een voorstel te ontwikkelen voor een beoordelingskader dat aanzienlijk eenvoudiger is en daardoor veel minder administratieve last veroorzaakt (zie bijlage). Dit kader is getoetst op de juridische stevigheid vanwege mogelijke bekostigingsgevolgen.

Wij begrijpen niet dat de staatssecretaris weliswaar uitspreekt dat ons aanzienlijk eenvoudiger beoordelingskader inhoudelijk weinig afwijkt van het document van OCW, maar desalniettemin vasthoudt aan een kader dat leidt tot toenemende lastendruk en bureaucratie en afleidt van de belangrijkste prioriteit die wij delen: *de lat omhoog, kwaliteit en studiesucces als topprioriteit.*

...met onzekerheid over het deeltijd onderwijs...

Recente publiciteit over de toekomstige bekostiging van het deeltijdonderwijs baart ons grote zorgen. Wij menen er vanuit te mogen gaan dat met het sluiten van een hoofdlijnenakkoord met het kabinet voor de komende jaren helderheid en zekerheid bestaat over de condities waarbinnen de hogescholen stevige prestaties leveren. Onzekerheid over de toekomstige bekostiging van het deeltijdonderwijs met als vooruitzicht de introductie van een open bestel in het deeltijdonderwijs zou hier volledig mee in strijd zijn. Het zou de komende jaren de aandacht afleiden van onze belangrijkste prioriteit vanwege de omvangrijke reorganisaties die hiervan het gevolg zouden zijn. Het zou voorts in strijd zijn met de afspraak dat er bij hogescholen meer bekostigde associate degree en professionele masteropleidingen moeten worden aangeboden, die immers veelal deeltijds zijn. Het zou kortom de grond onder zowel het advies van de Commissie Veerman als het hoofdlijnenakkoord doen wegzakken.

...en met een reviewcommissie die wordt gepositioneerd als een soort regie-orgaan of agentschap.

In het hoofdlijnenakkoord is overeengekomen dat hogeschool en staatssecretaris overleg voeren over de prestatieafspraken. Er zou een reviewcommissie worden gevormd, als adviescommissie van de staatssecretaris.

In zijn brief van 5 maart 2012 schrijft de staatssecretaris echter 'Voor 1 augustus 2012 ontvang ik het definitieve advies van de reviewcommissie. In beginsel neem ik dat advies over'. En volgens het beoordelingskader voert de reviewcommissie in mei-juni een gesprek met elke hogeschool.

Wij stellen vast dat het primaat van het overleg verschuift van een overleg tussen staatssecretaris en hogeschool naar een overleg tussen hogeschool en reviewcommissie. De hogescholen hebben grote bezwaren tegen een ontwikkeling waarbij er de facto sprake is van de ontwikkeling van een agentschap tussen de politiek verantwoordelijke en de hogescholen.

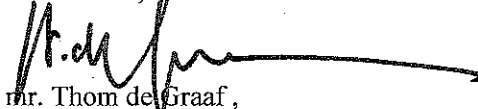
Kwaliteit als opdracht

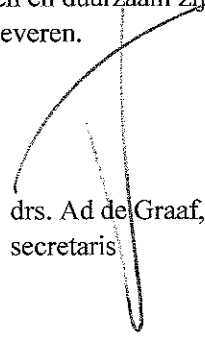
De hogescholen staan voor een belangrijke opdracht. Zij moeten en willen de afspraken maken die hierbij passen. De uitdaging is groot, voor alle hogescholen, maar zeker ook voor de kleinere hogescholen voor wie de dreiging van het wegvallen van een deel van de bekostiging zeer ingrijpende gevolgen kan hebben voor hun voortbestaan.

Het hoofdlijnenakkoord dat de hogescholen met de staatssecretaris van OCW sloten, gaat er expliciet van uit dat de hogescholen de prestaties willen en kunnen leveren tegen de achtergrond van het huidige onderwijsbestel en ongewijzigde omstandigheden. De instelling van een reviewcommissie als regie-orgaan in het hoger onderwijs en de bekend geworden voornemens om de bekostiging van het deeltijdonderwijs ingrijpend te herzien, wijzen in een andere richting. Dit voedt instabiliteit en onzekerheid, nog daargelaten eventuele ombuigingen in het kader van de tussenformatie.

Wij willen graag met de politiek verantwoordelijken het gesprek voeren over de vraag hoe we het proces gericht op het verwezenlijken van kwalitatief hoogwaardig en toekomstbestendig hoger onderwijs zo goed mogelijk vorm kunnen geven. Daarbij horen eenvoudige en transparante beoordelingskaders en condities die houvast bieden en duurzaam zijn. Wij vertrouwen erop dat uw commissie hier een belangrijke bijdrage aan kan leveren.

Het bestuur,

Mr. Thom de Graaf,
voorzitter

drs. Ad de Graaf,
secretaris

Werkwijze en Beoordelingskader

voor de prestatieafspraken tussen OCW en hogescholen 2012-2016

CONCEPT HBO-raad 22 februari 2012

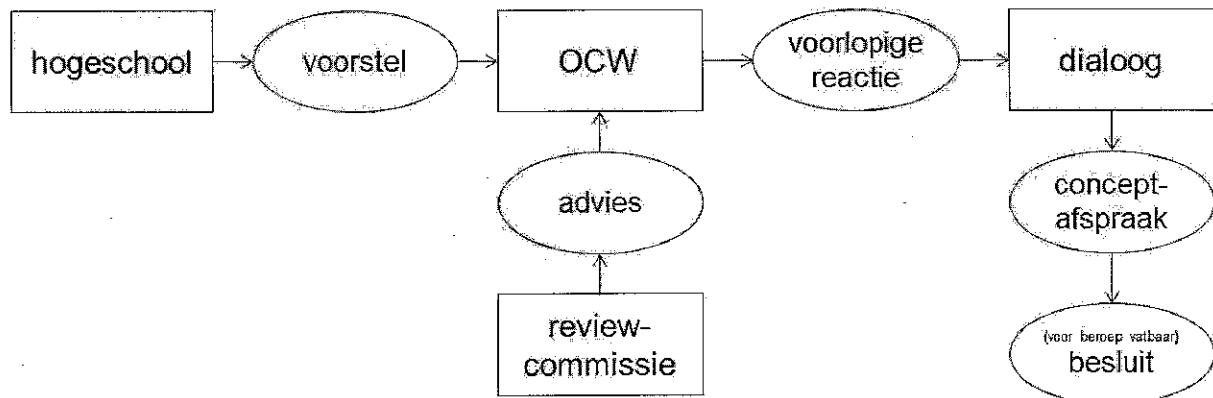
Volgens het hoofdlijnenakkoord zullen in 2012 alle hogescholen prestatieafspraken maken met de Staatssecretaris van OCW over hun ambities tot 2016. Deze notitie geeft een uitwerking van het beoordelingskader dat OCW hiervoor zal hanteren.

Achtereenvolgens komen aan de orde:

1. het proces waarlangs de prestatieafspraken tot stand moeten komen;
2. de uitwerking van het beoordelingskader voor de voorwaardelijke financiering;
3. de uitwerking van het beoordelingskader voor (eventuele) middelen uit het selectief budget.

1. Proces om te komen tot prestatieafspraken

Oogmerk van de prestatieafspraken is dat de hogeschool de dialoog met OCW aangaat over zijn ambities en welke afspraken hierover voor de komende jaren gemaakt worden. De reviewcommissie (ingesteld door het ministerie) vervult hierbij een adviserende rol naar de Staatssecretaris. Dit is hieronder schematisch weergegeven:

Achtereenvolgens zijn de volgende data relevant:

1 mei 2012	Uiterste datum waarop hogescholen hun voorstellen indienen bij OCW.
15 juni 2012	Uiterste datum waarop reviewcommissie advies geeft aan OCW over ambitie/realisme van de onderdelen van het voorstel, na zich desgewenst vergewist te hebben bij de hogeschool van eventuele aanvullende informatie.
1 juli 2012	Uiterste datum waarop OCW een voorlopige (schriftelijke) reactie geeft op de onderdelen van het voorstel van de hogeschool. ¹
15 juli – 1 sept 2012	Bestuurlijk (bilateraal) overleg tussen CvB en Staatssecretaris (of diens gemandateerde vertegenwoordiger) met het oog op het komen tot een concept-afpraak.
15 sept 2012	Uiterste datum waarop OCW de gemaakte prestatieafspraken bevestigt in een formeel besluit, dan wel in geval niet tot overeenstemming is gekomen het afwijzende besluit over het in aanmerking komen voor voorwaardelijke financiering en/of selectief budget.

¹ Alternatief: Uiterlijk 1 juli 2012 wordt de datum gepland waarop het bestuurlijk overleg tussen CvB van de hogeschool en Staatssecretaris zal plaatsvinden (in de periode tussen 15 juli – 1 september) waarmee tevens wordt vastgelegd dat OCW uiterlijk twee weken voorafgaand aan dat overleg zijn voorlopige (schriftelijke) reactie geeft op de onderdelen van het voorstel van de hogeschool.

2. Beoordelingskader voorwaardelijke financiering

Volgens het hoofdlijnenakkoord moet elke hogeschool in zijn voorstel prestatieafspraken formuleren, beredeneerd vanuit een sterkte-zwakteanalyse. in het licht van het eigen profiel, de ambities en het streefbeeld.

Een voorstel van een hogeschool wordt allereerst beoordeeld op *volledigheid*:

- 1) Is er door de hogeschool een sterkte-zwakteanalyse gemaakt? [j/n]
- 2) Is door de hogeschool aangegeven welke keuzes worden gemaakt ten aanzien van het eigen profiel, de eigen ambities en het streefbeeld? [j/n]
- 3) Is binnen het thema 'kwaliteit en studiesucces' voor de drie categorieën studiesucces, kwaliteit en maatregelen concreet aangegeven welke doelen worden nagestreefd? [j/n]
- 4) Is daarbij tevens aangegeven welke weging die drie categorieën moeten krijgen bij de beoordeling in 2016? [j/n]
- 5) Zijn er voornemens geformuleerd rond de thema's 'profilering' en 'valorisatie'? [j/n]

Indien op de punten 1 t/m 5 een oordeel negatief is, wordt de hogeschool in de gelegenheid gesteld dit aan te vullen binnen 2 weken na de schriftelijke kennisgeving hiervan door OCW.

Vervolgens vindt een inhoudelijke beoordeling plaats van *ambitie* en *realiteitszin* van de afzonderlijke doelen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds de prestatieafspraken over 'kwaliteit en studiesucces' en anderzijds 'profilering' en 'valorisatie':

6) Prestatieafspraken over 'kwaliteit en studiesucces'

a. Zijn de afzonderlijke doelen rond studiesucces, kwaliteit en maatregelen voldoende ambitieus en getuigen zij van realiteitszin:

- bezien vanuit hun onderlinge samenhang; en
- beargumenteerd vanuit de sterkte-zwakteanalyse van de hogeschool (zowel qua context als qua kenmerken van de organisatie) en de daarmee samenhangende keuzes ten aanzien van het eigen profiel, de eigen ambitie en het streefbeeld.

Als aangrijpingspunt voor de beoordeling van realiteits- en ambitieniveau kan daarbij tevens gebruik worden gemaakt van:

- de ontwikkeling van een indicator voor de hogeschool tot op heden;
- de relatieve score van een indicator ten opzichte van een geselecteerde groep van vergelijkbare hogescholen.

b. Indien de hogeschool bij het formuleren van zijn doelen gebruik maakt van (een) indicator(en) die ontleend is/zijn aan de eigen gegevensverzameling, of de validiteit en betrouwbaarheid daarvan in voldoende mate is geborgd?

c. Past de voorgestelde weging tussen de drie categorieën doelen voor de beoordeling in 2016 bij de prioriteiten van de hogeschool?

7) Prestatieafspraken over 'profilering' en 'valorisatie':

a. Zijn de voorstellen omtrent profilering realistisch in relatie tot het huidige profiel van de hogeschool en passend binnen de ambities van de overheid op stelselniveau? Deze voorstellen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op (verdere) ontwikkeling van inhoudelijke zwaartepunten, herijking van het onderwijsaanbod, excellentie en/of onderwijskundige differentiatie van het onderwijs.

b. Zijn de voorstellen omtrent valorisatie realistisch in relatie tot de huidige (regionale, nationale en/of internationale) samenwerking met het beroepenveld door de hogeschool en passend binnen de ambities van de overheid op stelselniveau? De voorstellen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het (verder) stimuleren van valorisatie, ontwikkeling van ondernemendheid en ondernemerschap en/of kennisbenutting van het praktijkgericht onderzoek.

De Staatssecretaris kan zich door de reviewcommissie laten adviseren over:

- de *volledigheid* van het voorstel van de hogeschool op grond van de punten 1 t/m 5;
- het *ambitieniveau* en *realiteitsgehalte* van de afzonderlijke doelen rond ‘kwaliteit en studiesucces’ op grond van punt 6a (onder eventuele restrictie van punt 6b) en punt 6c; en
- het *ambitieniveau* en *realiteitsgehalte* van de voorstellen rond ‘profilering’ en ‘valorisatie’ op grond van de punten 7a en 7b. De afspraken hierover tussen hogeschool en Staatssecretaris zijn op het punt van de toekenning van de voorwaardelijke financiering *randvoorwaardelijk* en hebben op dit punt uitsluitend een bestuurlijk karakter

De Staatssecretaris geeft een beargumenteerde voorlopige reactie op de punten 1 t/m 7 aan de hogeschool, waarover vervolgens het overleg wordt gevoerd dat in principe moet leiden tot een schriftelijk vastgelegde concept-prestatieafspraken. Ten slotte neemt de Staatssecretaris een besluit over de toekenning van de middelen voor voorwaardelijke financiering op basis van de betreffende prestatieafspraken.

3. Beoordelingskader selectief budget

De hogeschool kan in zijn voorstel voor de prestatieafspraken zelf voorstellen benoemen² binnen het thema ‘profilering’, waarvoor tevens een beoordeling gevraagd wordt op grond van het competitief beoordelingskader zoals hieronder aangegeven. Daarbij wordt concreet per profileringvoorstel aangegeven welke doel(en) beoogd worden voor 2014 en 2016 indien hiervoor extra middelen uit het selectief budget beschikbaar worden gesteld.

Middelen uit het selectief budget worden beschikbaar gesteld voor voorstellen op het punt van:

- Inhoudelijke zwaartepuntvorming, gericht op versterking van het praktijkgericht onderzoek met publiek-private samenwerking in combinatie met een hoogwaardig onderwijsaanbod;
- Stimulering van meer differentiatie in het onderwijsaanbod; en
- Honorering van zeer hoge ambities en aanhouden (bewezen) prestaties op het gebied van kwaliteit.

De selectieve beoordeling van de voorstellen rond ‘profilering’ vindt plaats op basis van *realiteitszin*, *ambitie* en *aansluiting op prioriteiten op sectorniveau*. Daarbij gelden onderstaande beoordelingscriteria die leiden tot een score op een vijfpuntschaal (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=hoog, 5=zeer hoog).

	<i>Inhoudelijke zwaartepuntvorming</i>	<i>Differentiatie onderwijsaanbod</i>	<i>Zeere hoge ambities en (bewezen) kwaliteit</i>
Criterium 1: <i>Realiteitszin</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Is reeds sprake van inhoudelijke expertise op dit terrein van praktijkgericht onderzoek, gekoppeld aan relevant onderwijsaanbod? - Is aantoonbaar sprake van een duurzame samenwerking met partners in de regionaal en/of (inter)nationaal verband? 	<ul style="list-style-type: none"> - Is reeds sprake van soortgelijke ervaring op het terrein van de differentiatie van het onderwijsaanbod? - Is aantoonbaar sprake van een behoefte aan differentiatie, bijvoorbeeld gericht op een specifieke doelgroep en/of arbeidsmarkt vraag? 	<ul style="list-style-type: none"> - Is reeds sprake van een bewezen hoge opleidingskwaliteit, bijvoorbeeld blijkend uit zeer goede accreditatie en/of studentoordelen? - Is aantoonbaar sprake van een inzet van middelen die een hoog kwaliteitsniveau duurzaam mogelijk maakt?

² Een profileringvoorstel kan in voorkomende gevallen ook benoemd worden door verschillende daartoe samenwerkende hogescholen waarbij één hogeschool als penvoerder optreedt.

<p>Criterion 2: <i>Ambitie</i></p>	<p>- Past deze inhoudelijke zwaartepuntvorming bij de overige profielkeuzes van de hogeschool, bijvoorbeeld wat betreft de portfolio van het onderwijsaanbod? - Is er sprake van een versterking van de focus in de zwaartepunten van de hogeschool?</p>	<p>- Past het voornemen bij de overige profielkeuzes van de hogeschool, bijvoorbeeld wat betreft de portfolio van het onderwijsaanbod? - Is er sprake van een versterking van de focus, bijvoorbeeld naar doelgroep, onderwijsvorm en/of inhoudelijke expertise?</p>	<p>- Past het voornemen bij de profielkeuze van de hogeschool, bijvoorbeeld wat betreft een kwaliteitsambitie die ver uitstijgt boven vergelijkbare opleidingen? - Is sprake van een versterking van de focus binnen het portfolio van het opleidingsaanbod gericht op excellentie?</p>
<p>Criterion 3: <i>Aansluiting op prioriteiten op sectorniveau</i></p>	<p>- Is sprake van een ontwikkeling die kan leiden tot een onderscheidende zwaartepuntvorming die in meer of mindere mate 'uniek' is? - Sluit de inhoudelijke ontwikkeling aan bij één van de prioriteiten van het kabinet?</p>	<p>- Is sprake van een ontwikkeling die kan leiden tot een onderscheidend profiel die in meer of mindere mate 'uniek' is? - Sluit de ontwikkeling aan bij één van de prioriteiten van het kabinet?</p>	<p>- Is sprake van een ontwikkeling die kan leiden tot een onderscheidend profiel die in meer of mindere mate 'uniek' is? - Sluit de ontwikkeling aan bij het toegankelijk maken van excellent onderwijs voor die studenten die over zowel motivatie als benodigde capaciteiten beschikken?</p>

De Staatssecretaris kan zich door de reviewcommissie laten adviseren over de *score* van het voorstel van de hogeschool op grond van de hierboven weergegeven beoordelingscriteria.

De Staatssecretaris geeft een beargumenteerde reactie aan de hogeschool met de (voorlopige) score van elk afzonderlijk profileringsvoorstel, waarover de hogeschool een beoordeling heeft gevraagd. Vervolgens is de hogeschool in de gelegenheid tijdens het overleg over de prestatieafspraken hierop te reageren. Ten slotte neemt de Staatssecretaris per hogeschool een besluit over de definitieve score per profileringsvoorstel en de (eventuele) toekenning van middelen uit het selectieve budget. Hiertoe worden alle profileringsvoorstellen gerangschikt op aflopende score. Allereerst worden de 21 hoogst scorende voorstellen voor inhoudelijke zwaartepuntvorming toegekend. Vervolgens worden van alle voorstellen de hoogst scorende voorstellen toegekend tot de middelen uit het selectieve budget zijn uitgeput.

Als de Staatssecretaris een profileringsvoorstel honoreert met een toekenning voor 2013-2016 uit het selectief budget geldt daarbij het volgende:

- per 'inhoudelijk zwaartepunt' is een bedrag van 1 miljoen euro per jaar beschikbaar;
- per voornemen omtrent 'differentiatie in het onderwijsaanbod' of 'zeer hoge ambities en bewezen kwaliteit' een bedrag van 0,5 miljoen euro per jaar;
- waarbij de toekenningen voor 2015 en 2016 voorwaardelijk van aard zijn en afhankelijk van de tussentijdse evaluatie in 2014.